

רשות ההגבלים העסקיים

ביטול הכרזת בעל מונופולין באספקת סיגריות מייצור מקומי:

חברת דובק בע"מ

זוהי החלטה בבקשתה של חברת דובק בע"מ (להלן: "דובק") לבטל את הכרזתה כבעלת מונופולין לפי חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח – 1988 כבעלת מונופולין ב"שוק אספקת הסיגריות בכללותו".

התכלית בהכרזת מונופולין היא לאתר יישות כלכלית השולטת על ענף, להעמיד את הרבים על אחריותה המיוחדת של יישות זו ולהכפיפה לכללים המיוחדים החלים עליה כבעלת מונופולין.

הנחת המחוקק, בקובעו, ב"חוק ההגבלים העסקיים החדש" שמשנת 1988, את המנגנון הייחודי של הכרזת המונופולין, היתה כי אדם המספק למעלה ממחצית מכלל אספקת מוצר ותחליפיו הקרובים – נהנה מכח בשוק ועל כן יש להכפיפו לחובות המיוחדות בהן חב הוא כבעל מונופולין.

השאלה הנבחנת בכל מקרה היא מהו השוק הרלבנטי בו נמדד חלקו של זה הנטען להיות בעל מונופולין. מוקד הבדיקה הוא בזיהוי המוצרים המהווים תחליפים **קרובים** של המוצר הנבחן והמרסנים במידה משמעותית את כוחו. קרבה זו היא נגזרת של מציאות כלכלית: האם בהנחה שהספק הנבחן (דובק) יעלה את מחיריו בשיעור קטן אך משמעותי וקבוע – תעבור כמות ניכרת של לקוחות לצורך מוצרי סיגריות אחרים בשיעור כזה אשר יהפוך את ההעלאה כולה לבלתי רווחית.

במקרה שבפניי טרם נשלמה הבדיקה אשר תלמד על כוחה של דובק ומידת השליטה שבידה בתחום אספקת סיגריות. על פי המידע שנצבר בידי הרשות אף נראה כי במרחב הסיגריות שמחירן נמוך (והוא ראוי במיוחד להגנה בשל עממיות המוצר), נהנית דובק מנתח שוק גבוה. ברם, ברור כי השוק בו הוכרזה דובק כבעלת מונופולין – אספקת סיגריות מייצור מקומי – אינו "השוק הרלבנטי". תחום הסיגריות מכיל מוצרים רבים מייבוא, במיוחד בטווח המחירים הגבוהים, אך גם בטווח המחירים הנמוכים. על כן, אין להפריד בין סיגריות מייצור מקומי לסיגריות מייבוא. משכך יש להעמיד את הגדרת השוק הרלבנטי על מכונה ובינתיים לבטל הכרזה שבסיסה שגוי.

אלה העובדות הצריכות לעניין:

1. ביום 26.3.1989 הוכרזה דובק כבעלת מונופולין באספקת סיגריות מייצור מקומי.¹
2. ביום 2.1.2001 פנתה אליי דובק בבקשה לבטל הכרזתה כבעלת מונופולין, מהטעם שחלקה בשוק אספקת הסיגריות בכללותו **בשנת 2000** ירד אל מתחת למחצית נוכח חלקו הגדל של הייבוא בכלל מכירות הסיגריות בישראל.
3. פנייתה של דובק פתחה הליך בדיקה עובדתית ברשות ההגבלים העסקיים לבחינת מעמדה וחלקה של דובק בתחום הסיגריות בכללותו. מהנתונים שאספה רשות ההגבלים העסקיים עלה כי חלקה של דובק **בכלל אספקת הסיגריות בישראל למיניהן** (וממילא גם

¹ ילקוט פרסומים 3640, י"ט אדר ב' התשמ"ט, 26.3.1989.

באספקת סיגריות מייצור מקומי, עלה על מחצית. מן הטעם הזה, הודעתי ביום 7.2.2002 לדובק, כי אין מקום לבטל הכרזתה כבעלת מונופולין. עוד נאמר לדובק, כי מסקנה זו תקפה בין אם הגדרת השוק הרלוונטי היא תחום הסיגריות בכללותו ובין אם הגדרת השוק הרלוונטי היא סיגריות מייצור מקומי.

4. לאחר שהתקבלה החלטתי מראשית שנת 2002, ולבקשתה של דובק, החלה בדיקה חדשה ברשות ההגבלים עסקיים לבחינת מעמדה של דובק בענף הסיגריות, על בסיס נתוני שנת 2001. בדיקה זו הציפה שאלות ביחס להגדרת השוק הרלוונטי. במסגרת הבדיקה התגלו אינדקציות לקיומה של התפלגות בין סיגריות ממיצוב עממי לבין סיגריות ממיצוב עילי.

5. ביני לביני, ובטרם הכרעתי בשאלת מעמדה של דובק כמו גם בשאלת הגדרת השוק הרלוונטי, הגישה דובק, ביום 27 בפברואר 2003, ערר לבית הדין להגבלים עסקיים על הכרזתה כבעלת מונופולין. בנימוקי הערר טענה דובק, כי היא אינה עוד בעלת מונופולין בשוק אספקת הסיגריות, מאחר שנתח השוק שלה ירד מתחת למחצית.

6. לא בפניי, אף לא בעררה לבית הדין, לא טענה דובק כי הגדרת השוק שבבסיס הכרזתה – אספקת סיגריות מייצור מקומי – איננה רלוונטית עוד. נהפוך הוא טענותיה מוקדו באובדן מעמדה כבעלת מונופולין בשוק אספקת הסיגריות בכללותו, שהוא לטענתה השוק הרלוונטי הנכון. דובק טענה כי נתח השוק שלה נופל ממחצית מכלל אספקת הסיגריות בישראל – בין מייצור מקומי ובין מיבוא.

7. עם זאת ברור, ולו מטעמים טכניים, כי הכרזת המונופולין הקיימת, המבחינה את שוק הייצור המקומי של סיגריות כשוק נפרד מיתר ענף הסיגריות בישראל – אינה יכולה לתקון. מאחר וסבור אני, כי לא ניתן לאבחן את שוק הייצור המקומי של סיגריות כשוק נפרד ונבדל – אין מקום עוד להותיר על כנה הכרזת מונופולין אשר בבסיסה הגדרת שוק אשר איננה משקפת את הגדרת השוק לאשורה נכון להיום.

מאחר שביטולה של ההכרזה נעשית בשל ניסוחה בלבד, אין בה כדי לשקף את עמדתי ביחס לחלקה ומעמדה של דובק ביחס להגדרת שוק שונה, מדויקת יותר. מאחר והלכה פסוקה היא כי הכרזת מונופולין אינה מעשה קונסטטוטיובי אלא דקלרטיבי, הרי שברי כי ביחס לשוק בו קיים בידי דובק מונופולין (ככל שתבוסס הגדרת שוק שונה) – כפופה דובק להוראות פרק המונופולין שבחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח – 1988, אף אם אינה מוכרזת עוד וגם אם בוטלה הכרזתה הקודמת.

הנה כי כן, אני מחליט בזה לבטל את הכרזתה של דובק כבעלת מונופולין באספקת סיגריות מייצור מקומי. תוקף הביטול – ממועד החלטתי זו. הודעה על ההחלטה תפורסם ברשומות.

דרור שטרם,

הממונה על הגבלים עסקיים

היום, ה' אב תשס"ג
3 באוגוסט, 2003